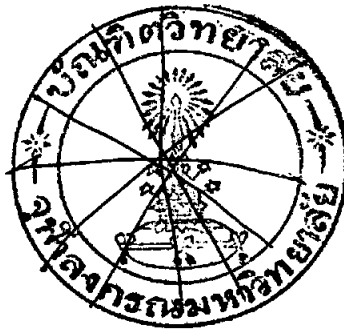

บทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา

นางสาว เสาวลักษณ์ อดิณคสานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชา ภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๕

THE AYUDHYA LAKHON NOK MANUSCRIPTS

Miss Sowalak Anantasant

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

สมชาย วัฒนวิทย์
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการทรวจวิทยานิพนธ์

สมชาย วัฒนวิทย์
.....ประธานกรรมการ

สมชาย วัฒนวิทย์
.....กรรมการ

สมชาย วัฒนวิทย์
.....กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กนกดาบ นิลประภัสสร

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา

ชื่อ นางสาว เสาวลักษณ์ อินันตยานนท์ แผนกวิชา ภาษาไทย

ปีการศึกษา ๒๕๑๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมทन्ฉบับของบทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา
 เท่าที่มีอยู่ในหอพระสมุดวชิรญาณ หอสมุดแห่งชาติ และเป็นการศึกษาถึงลักษณะต่าง ๆ ที่น่าสนใจ
 ของบทละครนอก คือแก่นของเรื่อง ลักษณะของโครงเรื่อง ลักษณะคำประพันธ์ และเพลงที่ขับบรร
 เลงประกอบการ เล่นละคร บทที่ ๑ ผู้เขียนได้กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา ซึ่งเกิดจากวรรณ
 คคี่ส่วนหนึ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่บทละครนอก ๑๕
 เรื่อง คือเรื่องการเกิด ลาวี ไชยทัต พิกุลทอง พิมสุวรรณก พิศุรวิวงศ์ มโนธรา โม่งป่า มณีไชย
 สังข์ทอง สังข์ศิลป์ไชย สุวรรณศิลป์ สุวรรณหงส์ โสวักร ไกรทอง โคมุขร ไชยเชษฐ พระรอดเมรี
 และศิลป์สุรวิวงศ์ บทที่ ๒ ผู้เขียนกล่าวถึงความเป็นมาของบทละครนอกประเภทต่าง ๆ ในสมัย
 กรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะแบบแผนการเล่นละครนอก ได้แก่วิธีเล่น ประเพณีการเล่น ลักษณะ
 ของโรงละครและฉาก เครื่องแต่งตัว เครื่องดนตรี จำนวนตัวละครและโอกาสที่เล่น บทที่ ๓
 ผู้เขียนกล่าวถึงทन्ฉบับบทละครนอกที่ใช้เป็นหลักฐานประกอบการค้นคว้าทั้งหมด ลักษณะของสมุด
 ไทย ตัวอักษรที่ใช้จารึกและที่มาของสมุดไทย ต่อจากนั้นเป็นเรื่องย่อบทละครนอกเท่าที่จารึกไว้แล้ว
 เปรียบเทียบลักษณะของโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน ที่มาของโครงเรื่องซึ่งผู้แต่งอาจยู่เค้าโครงจาก
 นิทานและเรื่องที่ถูกขึ้นมาเป็นบทละครด้วยกัน วิธีแต่ง แก่นของเรื่อง ทำนองแต่ง ส่วนนวนโวหาร
 ภาษา และวิธีเขียนลงในสมุดไทย บทที่ ๔ ผู้เขียนกล่าวถึงลักษณะของบทละคร ลักษณะคำประ
 พันธ์ คือกลอนทนต์ กลอนที่รองตามแบบแผนของเพลงละคร กลอนที่เป็นแบบแผนเช่นเดียวกับ กลอน
 ปัจจุบัน กลอนที่มีลักษณะคล้ายเพลงกล่อมเด็ก และกาพย์ที่แทรกอยู่ในบทละครบางเรื่อง บทที่ ๕
 ผู้เขียนกล่าวถึงเพลงที่ขับบรรเลงประกอบการ เล่นละคร คือเพลงหน้าพาทย์และเพลงละคร บทที่ ๖
 ผู้เขียนสรุปลักษณะของบทละครนอกทั้งหมด คือลักษณะของโครงเรื่อง ลักษณะคำประพันธ์ และข้อ
 เสนอแนะของผู้เขียนสำหรับผู้สนใจทางวรรณคดี จะค้นคว้าต่อไป อาจศึกษาถึงเรื่องภาษาที่ใช้
 เขียนลงในสมุดไทย หรือการเปรียบเทียบบทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา กับบทละครนอก พระ
 ราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย.

1

THESIS TITLE : The Ayudhya Lakhon Nok Manuscripts
NAME : Miss Sawalak Anantasant
DEPARTMENT : Thai
ACADEMIC YEAR : 1971

ABSTRACT

This thesis is a study of Ayudhya Period "Lakhon nok" based on the sources preserved in Vajirayan Library, in the National Library. The study covers important aspects of dance - plays: themes, plots, versification, and accompanying music. In Chapter I is discussed the development of some problems around a portion of Ayudhya Period literature little known to most students of Thai literature, i.e. the following 19 "Lakhon nok". Karaket, Khawi, Chaiyathat, Phikunthong, Phimsawan, Phinsuriwong, Mano(h)ra, Mongpa, Maniphichai, Sangthong, Sangsinchai, Suwannasin, Suwanahong, Sowat, Kraithong, Khobut, Chaiyachet, Phrarot and Meri, and Sinsuriwong. In Chapter II are described the developments of different types of Ayudhya Period dance - plays, and particularly the typical features of "Lakhon nok": acting techniques, acting conventions, the characteristics of the playhouse, of the scenes, of the dress, and of the musical instruments: the number of the actors in each play; and occasions to be performed. In Chapter III, the writer mentions about the Manuscripts of "Lakhon nok", which have been used as sources for study in doing this thesis. The

description includes the characteristics of "Samut Thai" (Thai books in old days) and of the alphabetical characters written are presented the summaries of the "Lakhon nok" preserved in these "Samut Thai." A comparison is also made between the plots which are very similar. This comparison is developed along the following points: the plot, the theme, the style of writing, and the techniques used in writing on the "Samut Thai." How some authors could borrow the plots of the "Lakhon nok" from older tale or older "Lakhon nok" is also discussed. In Chapter IV are described the characteristics of the story of "Lakhon nok", the characteristics of "Klon - don" used in "Lakhon nok", the characteristics of song - poems traditionally used in "Lakhon nok", and the characteristic of modern verse, the characteristic of verse sung to lull children to sleep, and the characteristics of "Kap" found in some "Lakhon nok."

In Chapter V are discussed two types of music: Instrumental music and songs sung in a play. In Chapter VI is presented the **summary** of the general features of "Lakhon nok": their stories and their versifications. This summary is accompanied by suggestions for those who are interested in literature on the possibilities of further study for better understanding of the language in "Samut Thai" and of the similarities and differences between "Lakhon nok" of the Ayudhya Period and those written by King Rama II.

คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลกาย นิลประภัสสร
ซึ่งเป็นผู้สนใจใหม่เขียนเกิดความสนใจในวรรณคดีไทย โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับตัวละครใน
สมัยต่าง ๆ และได้ตรวจแก้สิ่งบกพร่อง ให้คำอธิบายอันมีประโยชน์ ทั้งยังให้กำลังใจแก่ผู้เขียน
ตลอดเวลาที่ทำการวิจัย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์ ม.ล.จิราภู นพวงศ์ และผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ วิชวี รมยะนันท์ ที่ช่วยตรวจ แก้ไข อธิบาย เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้เขียน
เป็นอย่างมาก

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ ที่ได้อนุญาตให้เขียนค้นคว้าศึกษา
ตัวละครที่จารึกไว้ในสมุดไทย และเจ้าหน้าที่ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติที่ทำการวิจัยทุกท่าน

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างตั้งใจ และนำใจจากพี่
เพื่อน และน้อง ผู้เขียนขอขอบคุณทุก ๆ คนอย่างจริงใจ.

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำขอบคุณ	ง
บทที่	

หน้า
ก
ข
ง

๑. บทนำ	๑
๒. ละคอนรำ	๓
ความหมายและที่มาของละคอนรำ	๓
รำหน้าพาทย์	๖
รำบท	๗
ละคอนรำประเภทต่าง ๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา	๘
ความหมายของละคอนนอก	๑๐
ประวัติความเป็นมาของละคอนนอก	๑๒
แบบแผนการเล่นละคอนนอก	๑๓
๓. ทรรศนะบทละคอนนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา	๒๒
เรื่องที่ใช้เล่นละคอนนอก	๒๒
เรื่องย่อของบทละคอนนอก	๒๘
การผูกเค้าโครงเรื่องที่ใช้เล่นละคอนนอก	๔๕
ลักษณะของเค้าโครงเรื่อง	๑๑๘
วิธีแต่งบทละคอนนอก แก่นของเรื่อง ทำนองแต่ง	๑๓๓
สำนวนโวหาร	๑๔๐
การใช้ถ้อยคำ	๑๔๗
ภาษา	๑๕๐
การใช้คำแทนชื่อตัวละคร	๑๕๒
การจารึกตัวอักษรลงในสมุดไทย	๑๖๑
ตัวละคร	๑๗๐
อุปกรณ์ของตัวละคร	๑๗๖

	หน้า
๔. ลักษณะของบทละคร	๑๓๕
ลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ในบทละคร	๑๓๕
ภาพที่ปรากฏอยู่ในบทละคร	๒๓๘
๕. เพลงที่ขับร้องประกอบการเล่นละคร	๒๔๒
เพลงหน้าพาทย์	๒๔๒
เพลงละคร	๒๔๔
๖. สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	๓๕๒

รายการภาพประกอบ

ภาพเครื่องดนตรีปี่พาทย์เครื่องห้า	ระหว่างหน้า	๓๕๓ - ๓๕๔
ภาพตัวอย่างสมุดไทยคำ เส้นรง	"	"
ภาพตัวอย่างสมุดไทยคำ เส้นมุก	"	"
ภาพตัวอย่างสมุดไทยคำ เส้นกินสอขาว	"	"
ภาพตัวอย่างสมุดไทยขาว เส้นหมึก	"	"

บรรณานุกรม	๓๕๘
ประวัติการศึกษา	๓๕๙